

Responzóriový nápev 1. hlasu

(Prokimeny, Alliluia, *Boh Hospód'*)

Staršia ruténska tradícia:

Pramene: J672, L1709, L1816, S454, S457, S460, kyjevský nápev podľa SI.

Prostopenie:

Pramene: J1086, Choma, Bokšay, Bobák.

II. Krátky prokimen – ruténsky

Základný ruténsky prokimen sa od ruského líši iba bohatším rozospievaním **prístupky** a dlhou exegézou **kadencie dolinky**. Analogicky ako pri ukončeníach piesní bulharského rospěvu sa sekundárne do melizmatickej kadencie vnášajú opakované posledné slová prokimenú. Spolu s ďalšími posunmi slabík to pri analýze popevkov zneprehľadňuje situáciu. Identifikácia popevkov je možná vďaka **dvojitému prokimenú**, ktorý nie je poznačený uvedenými zmenami.

V notovaných ruténskych prameňoch ide o prokimeny z J672, *Svjat Hospód' Boh náš* z L1816 a *Nýňi voskresnú* z SI (kyjev. nápev).

V melódii stredného prokimenú prekvapuje finála D v J672. Nevieime o tom, či je to výnimka, chyba alebo skutočne platná lokálna tradícia, avšak nemožno nespomenúť fakt, že práve tón D (resp. a) je systémovo správnym v kontexte pôvodného byzantského 1. hlasu.

Vzťah kyjevskej melódie k štandardnej dolinke:

III. Dlhší prokimen

Dlhší prokimen 1. hlasu má rozsiahlejšiu deklamáciu, ktorá je rozdelená napoly. Prvá časť deklamácie vzdialene pripomína popevok *cagoša*.

V RI ide výlučne o prokimen *Nýňi voskresnú*.

L1709

Ны- нѣ во-крѣ-нѣ гл҃-го-лѣ го-по, по-ло-жѣ-сѧ въ сѣ-сѣ-нї-е, ѿ не ѡ-бн-

L1816

Ны- нѣ во-крѣ-нѣ гл҃-го-лѣ го-по, по-ло-жѣ-

S454

Нынѣ вокрѣнѣ гл҃-го-лѣ го-по, по-ло-жѣсѧ во сѣсѣнїе, не ѡ-

////////////////////////////////////

L1709

-нѣ- - - ѧ- - -сѧ ѡ не, ѿ не ѡ-бн-нѣ- ѧ-сѧ ѡ не.

L1816

-жѣ- -сѧ во сѣ- - -сѣ- нї- - е, не ѡ-бн-нїо-сѧ ѡ не.

S454

-бн- - - нїо- - -сѧ ѡ не, не ѡ-бн-нїо-сѧ ѡ не.

IV. Prokimen dvojitý

Dvojitý prokimen má najčitateľnejšiu etymológiu popevkov. Aplikuje sa na text *Boh Hospód'* v dvoch iteráciách. Obe sa začínajú *ometkou* s dvakrát pomalším tempom (okrem S460).

V druhej perióde je finála *ometky* rozdrobená **motívom** *statie so zmeicou*. Nasleduje *dolinka* (*kolybelka* v S460) alebo jej ruténska modifikácia. V *prístupke* sú „po rusky“ vyspievané všetky štandardné neumy *dolinky* (v ruténskych irmosoch sa jeden znak ignoruje).

V prvej perióde nie je *ometka* dokončená a hneď prechádza do *dolinky premetnej* s neurčitým nástupom. Iba S429 vnáša umelý predel, čo má odozvu v L1709.

I. perióda

S426

S429

L1709

S454

S457

S460

БГЪ ГО- ПОДЪ ИЪ -ВН-СА НА

БГЪ ГО- ПО ИЪ -ВН-СА

БГЪ ГО- ПО- ДЪ ИЪ -ВН-СА НА

БГЪ ГО- ПО ИЪ -ВН-СА НА

II. perióda

S426

S429

L1709

S454

S457

S460

БА-ГО- -САО-ВЕ- НЪ ГЛА-ДЫ ВО И-МА ГО-ПО- -НЕ.

НА, БА- -ГО-САО- -ВЕ ГЛА- ДЫ ВО И-МА ГО-ПО- -НЕ.

БА-ГО- -САО-ВЕ НЪ ГЛА-ДЫ ВО И-МА ГО-ПО- -НЕ.

БА-ГО-САО- -ВЕ ГЛА- ДЫ ВО И-МА ГО-ПО- -НЕ.

Prostopenie

V 1. hlase prostopenia sa zachoval iba dlhší nápev prokimenov 1. hlasu, ktorý sa používa vo všetkých prípadoch. Z melodického hľadiska má prokimen dva varianty.

I.

U Chomu a v J1086 sa prvá časť realizuje univerzálnou utierňovou melódiou prokimenov, ktorá nepatrí 1. hlasu. V druhej časti potom nápev prechádza do štandardnej melódie. V kadencii je tón *E* zamenený na *D*.

J1086
НЫ-НЪ ВО-КРЕ-НЪ ГА-ГО-АЕ ГО-ПО, ПО-ЛО-ЖЪ-СА ВО СП-СЕ-НІ-Е

Choma
НЫ-НЪ ВО-КРЕ-НЪ ГА-ГО-АЕ ГО-ПО, ПО-ЛО-ЖЪ-СА ВО СП-СЕ-НІ-Е

////////////////////////////////////

J1086
НІ НЄ Ш-БН-НО- - - -СА Ш НЄ, НІ НЄ Ш-БН-НО-СА Ш НЄ.

Choma
НІ НЄ Ш-БН-НО- - - -СА Ш НЄ, НІ НЄ Ш-БН-НО-СА Ш НЄ.

II.

V ostatných prameňoch¹ melódia prokimenú *Nýňi voskresnú*² zodpovedá zhruba L1709 a L1816.³ Ukončenie prvej časti deklamácie je však oveľa bohatšie rozvinuté a aplikované na jedinú (poslednú) slabiku. Na rozdiel od ruténskeho nápevu deklamácia nepokračuje ďalej hladko, ale **nahrádza sa motívom prístupky** koncovej *dolinky*, ktorý tak zaznie až dvakrát. V prístupke znie **charakteristický motív** z L1816, zdvihnutý čiastočne o terciu. Opakovanie posledného kóla, zavedené pôvodne na lepšie vyspievanie meliziem, sa v prostopení paradoxne mení z veľkej časti na novú deklamáciu.

¹ Neuvádzame ďalšie nám známe nápevy používané v slovenských chrámoch, keďže vychádzajú z variantov Bokšaya či Bobáka a sú akurát menej presné.

² Prokimen *Búdi Hóspodi milost' tvoja* u Bokšaya je nie veľmi zodpovedne skrátenu aplikáciou melódie z *Nýňi voskresnú*.

³ Žiaľ, nápev v L1816 bol upravený tak, aby sa neopakovali slová, čím sa čiastočne porušil.

L1709

Ны- нѣ во-крѣ-нѣ гл҃-го-лѣ го-по, по-ло-ѣ-са вѣ сѣ-се-нї-е,

Bokšay

Ны-нѣ во-крѣ-нѣ гл҃-го-лѣ го-по, по-ло-ѣ-са во сѣ-се-нї-е

Bobák

Ны-нѣ во-крѣ-нѣ гл҃-го-лѣ го-по, по-ло-ѣ-са во сѣ-се-нї-е

Bokšay

Бѣ-дн го-подн мнѡ во-л на нѣ, ѣ-ко-ѣ мы оу-по-ва-

L1709

ѣ не ѡ-бн-нѣ- - - а- - - са ѡ не, ѣ не ѡ-бн-нѣ- а- са ѡ не.

Bokšay

ѣ не ѡ-бн-нѡ-са ѡ не, ѣ не ѡ-бн-нѡ-са ѡ не.

Bobák

ѣ не ѡ-бн-нѡ-са ѡ не, ѣ не ѡ-бн-нѡ-са ѡ не.

Bokšay

-а- -ѡ на та, ѣ-ко-ѣ мы оу-по-ва-ѡ на та.

L1816